

L'ona expansiva del judici a Miquel Ricart ha remenat l'existència d'Alcàsser i de Catarroja. Cada poble viu el procés de manera diferent, depenent de la consideració de l'opinió pública, el primer, com a víctima, i el segon, com a agressor.

La síndrome Alcàsser

"T"acompanye en el sentiment", em va expressar una dona fa uns dies en saber que jo havia nascut a Catarroja. El més trist del cas és que no ho deia de broma. D'ençà que es va saber que els principals implicats en el crim d'Alcàsser vivien a aquesta població de l'horta sud, hom ha anat identificant Catarroja amb els botxins del cas, i Alcàsser, amb les màrtirs. I, molt sovint, totes dues poblacions, amb un succés que és una taca vital, moral i cívica, "una mala història massa gran", com diu Mònica, una jove de València de pare catarrogí i mare alzirenya que evita de revelar a desconeguts la seua ascendència familiar. "Em mirarien com si jo fóra un *reality show*", pensa.

Tradicional indiferència. El crim d'Alcàsser va canviar ja en un primer instant les relacions entre els dos pobles —separats tan sols per uns cinc quilòmetres—, habitualment forjades en la indiferència. Catarroja és més a prop de València, té més de 20.000 habitants i és un gran nucli d'immigració andalusa i castellana. Amb vacil·lacions administratives, ha anat buscant la seua personalitat com a poble, cosa sempre difícil en les poblacions properes al cap i casal. Posseeix indústria i serveis, i és lloc de residència de molts ciutadans que treballen fora. Alcàsser és molt més xicotet, té 7.000 habitants, i es va quedar al marge del creixement econòmic dels anys 60 i 70. Per consegüent, té molta menys immigració i més personalitat com a vila. Sempre ha destacat en el sector agrícola, tot i que ara s'aboca a poc a poc a la indús-

tria i als serveis (en aquests moments, al voltant del 30 % de la població activa es dedica a l'agricultura). Catarroja ha tendit a relacionar-se més amb les poblacions properes a València, i Alcàsser més amb Picassent, poble veí del qual el separa un quilòmetre. La discoteca Coolor d'aquest poble —a la qual es dirigien les adolescents Míriam García, Desirée Hernández i Toni Gómez el 13 de novembre del 92, quan varen ser segrestades mentre feien autostop— aplega molta joventut de la zona en les seues sessions de vesprada, i la

i Alcàsser celebrat a aquest últim poble, es va qualificar els jugadors visitants de "criminals". Prompte va passar el fragar, i avui a Alcàsser ningú no considera globalment Catarroja responsable del crim, tot i que relacionar els noms dels dos pobles encara desperta calfreds.

Al poble dels Anglés, es va celebrar el 31 de gener del 1993, quatre dies després de trobar els cadàvers de les nenes, una manifestació popular com a acte de solidaritat amb el dol d'Alcàsser. La cosa no va acabar bé, i un grup d'exaltats va demanar incessantment que es desterrara la família Anglés de Catarroja i que els retornaren a Brasil, d'on provenen. Es varen llançar també atacs contra els serveis socials de l'ajuntament (per no haver previst que una família extremadament conflictiva poguera acabar implicada en un acte tan brutal) i també contra la policia local i la Guàrdia Civil, que no va detenir Antonio Anglés quan estava en crida i cerca. Cap imprecació es va llançar contra la família de Ricart, totalment integrada en la vida municipal.

Els ànims van anar calmant-se, i els habitants de Catarroja han anat substituint la fúria contra els Anglés per una inquieta ignorància envers aquesta família. Tothom els evita i se'ls mira de reüll, com succeïa abans del crim. I el rebuig frontal s'ha convertit finalment en menyspreu en arribar el judici. L'opinió més generalitzada els considera mentiders i caradures, sobretot arran de les seues confuses intervencions en les sessions de l'audiència com a testimonis, i més encara quan s'ha sabut que alguns dels Anglés han cobrat diners per aparèixer en televisió. Dos

**El vídeo de 'Tesis',
que narra la
història d'una
xarxa de
pel·lícules 'snuff',
és un dels més
llogats a Alcàsser.**

seua clientela *teenager* no ha deixat d'acudir-hi a pesar del crim i del judici (fins i tot ha augmentat).

Però la distant i pacífica coexistència de les poblacions va trontollar l'any 1993, quan es va saber que els presumptes assassins de les xiquetes eren de Catarroja. En aquells instants de pànic, les mares d'Alcàsser evitaven que les seues filles s'acostaren a Catarroja, alguns exaltats llançaven pedres als autobusos que venien del poble de Ricart i, en un partit de futbol entre equips juvenils de Catarroja

de les famílies veïnes han optat per traslladar-se a un edifici distint, i els que queden, segons Neusa Martins, la mare d'Antonio, no els saluden, tot i que Neusa desperta commiseració més que altra cosa.

“La gent no pot evitar mirar-nos malament”, diu Carlos Anglés, el menor de la saga, al temps que Enrique, el seu germà esquizofrènic apunta: “des del judici, les xiquetes del poble canvien de vorera quan em veuen pel carrer, com si fóra un monstre, cosa que no havien fet des de fa temps”. Enrique acostuma a reflexionar sobre això quan acudeix a una parròquia mormona de la localitat, on sol anar a sentir la paraula del pastor, però evita les preguntes. En tot cas de vegades, els Anglés estan més pendents de la reacció de la gent que no a l'inrevés, segons l'escriptor i ex-regidor de cultura municipal Albert Hernández: “Neusa mira una mica com si estiguera acorralada quan va al supermercat a comprar, però la gent no l'observa, és com un fantasma”. La demanda dels mitjans de comunicació a la família va minvant a mesura que el judici reclama nous testimonis, i ells passen al llimb més tenebrós de l'inconscient col·lectiu. A Catarroja, l'interès pel procés és viu i se segueix especialment per televisió. Hi ha la certesa generalitzada que no es resoldrà, i que els Anglés han contribuït a deixar-lo irresolt. “No tenen vergonya i menteixen tots”, opina Rafael Moreno, un antic treballador tèxtil i addicte a les transmissions televisives i al caos que provoquen.

Els periodistes no són ben rebuts al poble, especialment els qui s'acompanyen d'una càmera. No agrada l'associació de Catarroja amb una xicoteta ciutat macabra, la dolenta dels fets. Alcàsser està relacionada sempre com la vila sacrificada, i ix reflectida així als mitjans, amb una diferència de context subtil i potent. “Tinc moltes ganes que això s'oblidi, pel bé de tots. Em sembla un calvari”, es queixa Francisco Chirivella, l'alcalde, del PP. Molts dels coneguts que Miquel Ricart té al poble han de declarar en el procés, i aquests i els seus familiars són els que més

eviten la premsa. “Ja han citat a l'audiència mig poble, i després aniran a per l'altre mig”, comenta un antic company de carrer de Ricart que no té res a veure amb el procés. Els germans Partera Zafra, veïns del pare de Ricart, formen part de la primera meitat, i han de passar per l'audiència aquesta setmana, perquè l'inculpat els posa com a coartada. Segons el testimoni de Ricart, la nit del 13 de novembre del 1992, quan varen desaparèixer les xiquetes, era a casa seua. Fran, un dels Partera Zafra, va ser captat per les càmeres de Tele 5 per sorpresa, i desconfia —com la seua mare, els seus amics i els seus germans— de les intencions de la premsa.

Assegura que Miquel va anar a sa casa per Nadal, perquè portava roba de la presó en una bossa (va eixir d'una lleu condemna per robatori el 22 de desembre del 1992), després que tinguera lloc el crim, i això desfà la coartada de Ricart. A aquest testimoni no li fa gens de gràcia haver d'anar a declarar, perquè això pot fer pensar la gent que ell també està relacionat amb les violacions i el crim. Aquest és també el cas de Jordi Carballada, un altre amic del processat que ha de testimoniar. Ara és al centre per a desintoxicació de

drogoaddictes d'Énguera (era consumidor d'heroïna), i, curiosament, va ser Fernando García, pare de Míriam, una de les assassinades, qui el va impulsar a desenganxar-se'n. La sorprenent connexió es dona perquè les seues germanes Cinta i Inma han treballat a Garme, la fàbrica de matalassos que Fernando García i els seus germans tenen a Beniparrell, i Fernando coneixia Jordi. Carballada, en principi, està fora de tota sospita, i de fet, dona suport a Fernando en les seues teories d'una conspiració de gent adinerada i màfies diverses com a impulsors del crim. Cinta Carballada diu que és objecte de comentaris per ser germana d'un testimoni i també creu en la teoria de Fernando.

El referent de Fernando García. L'opinió en el poble sobre els responsables dels crims està dividida. Tothom considera Ricart com un tipus que protagonitza una pel·lícula que no és exactament la seua, però en la qual ell ha buscat de participar. Corren també tota mena de rumors que indiquen, com va fer Miguel Nicolás, un dels testimonis que ja ha comparegut al procés, que Antonio Anglés havia manifestat el desig alguna vegada en la seua vida de practicar amb

Monument a Míriam, Toni i Desirée al cementiri d'Alcàsser. Aquesta setmana, les seues tombes han estat visitades per quasi cent persones.

RAFA GIL

Ferrando García té el suport de quasi tot el poble d'Alcàsser. En canvi, Rosa Folch, mare de Desirée, que no creu en al teoria de Fernando, es troba distanciada.

unes joves qualssevol una carnisseria semblant a la d'Alcàsser (el Romero, el Vena o el Turna són alguns dels coneguts d'Anglés que ho han reconegut). I, com un globus que es desinfla, progressivament va perdent força del mite negre que envolta el fugitiu Antonio Anglés. Els seus amics asseguruen que no sabia nadar, i que, per tant no veuen possible que es llançara del vaixell City of Plymouth camí de Dublín, i que no era tan terrible com el descriuen, "No era un *home ficat* –home bragat, delinqüent dur– era bo en el negoci de la droga, molt pendent dels diners, però s'acollonia amb certa facilitat fins i tot quan veia la policia, com els marietes", assegura un antic traficant de cocaïna que va fer negocis eventuais amb ell. Evidentment, hi ha alguns dels seus companys que diuen el contrari, encara que pocs el consideren capaç de torturar fins la mort les xiquetes. Potser en aquestes contradiccions hi ha una certa rivalitat entre "mascles" per destacar en l'òlimp marginal de l'homenia suburbana.

Així, el constant bombardeig catòdic que llancen les cadenes televisives i la sensació d'embolic judicial divideixen les opinions. Una part pensa que Anglés i Ricart eren capaços de fer les atrocitats que se'ls imputen, i una altra pensa "que hi ha alguna cosa més". Hi ha persones que, tot i haver passat pel mateix drama que Fernando García, no creuen la seua tesi. La família Calatayud de Catarroja va patir fa sis anys la desaparició del seu fill Rafael a la platja de Las Te-

jitas a Tenerife. Des d'aleshores, no n'han sabut res més, i la família ha carregat amb un rosari de jutges, advocats i investigacions fins que ha tornat a reobrir-se el cas. "Entenem Fernando –diu Abelia Calatayud, mare de Rafael–, però ens pareix molt poc apropiat que plantege acusacions sense proves. Nosaltres hem de trucar cinquanta vegades a un programa de televisió perquè parlen del nostre cas, i ell té tot el suport en aquest sentit. La gent li dóna diners, els advocats i els forenses li fan costat. A nosaltres no ens ha ajudat ningú, i també podríem parlar de conspiracions. I dins de la seua gran desgràcia, Fernando té més sort que nosaltres: almenys sap què ha passat amb la seua filla. El vertader horror és no saber res." José

A Catarroja, l'odi contra els Anglés ha estat substituït per una ignorància menyspreadora.

Calatayud, germà de Rafael i policia local a Catarroja, pensa que el pare de Míriam "no té base per a la seua teoria, perquè qualsevol que haja passat per un tràngol paregut podria dir el mateix. Els sumaris sempre s'instrueixen amb molta deixadesa i les investigacions de la Guàrdia Civil es fan bastant malament en casos d'aquest nivell. És un problema de falta de professionalitat, no d'una conspiració". José coneixia bé Ricart i Anglés i els creu "perfectament capaços de no necessitar ningú més per fer un crim com el d'alcàsser."

Alcàsser, judici perpetu. Però molts ciutadans veuen en Fernando García el representant d'una lluita que fan seua. Per exemple el jubilat de Catarroja Josep López, que

més enllà del judici i del crim, considera que García representa "allò que ens neguem a acceptar, que la justícia protegeix els qui es burlen d'ella i oblida els dèbils. Fernando és un home contra el sistema, representa una causa major, i per això té el meu suport. Seria un gran polític", diu amb un respecte gairebé sagrat. L'admiració que desperta duu camí d'ampliar la seua figura més enllà de la d'un pare traumatitzat que vol saber qui va matar la seua filla, per ser substituïda per la devoció a l'home que no es deixa enganyar i desemmascara la corrupció en totes les seues formes. Efectivament, els seus seguidors –i n'hi ha molts– ja el veuen com un Quixot, amb un escuder, el periodista Juan Ignacio Blanco. No importa que la majoria del seu edifici teòric es base en hipòtesis i que el seu forense, Luis Frontela, siga molt polèmic. La significació de Fernando transcendeix ja el judici, i els qui el creuen, ho fan a ulls tancats.

Així succeeix en bona part de la població d'Alcàsser, on tot sembla com sempre si mires la superfície. Un espai tranquil abrusat per un sol de justícia on la vida passa molt lentament. Però si rasques, veus que el judici ha fet supurar molts líquids en la convivència col·lectiva. Resignats i molt amables amb la presència periodística, el crim ja forma part de la seua iconografia i del seu esperit, i el judici és seguit amb voracitat, amb una densitat d'atenció molt més profunda que a Catarroja, on se'l miren una mica com un documental.

La part del cementeri on estan enterrades les nenes ha estat visitada aquesta setmana per quasi cent persones, moltes d'elles de fora d'Alcàsser, segons Ramón Cerveró, l'encarregat d'aquest cementeri presidit per un gruixut monument a les xiquetes. La làpida de Desirée està separada de la de Míriam i Toni, plasmació del desacord entre les famílies de les nenes. Rosa Folch, mare de Desirée rebutja el que fa Fernando García –a diferència dels pares de Toni– i vol que condemnin Ricart, al qual García considera no culpable. El marit de Rosa es va deixar morir després

del crim, i ara jau al costat de la seua filla. Rosa Folch està mentalment lluny d'un poble que no pensa com ella.

Després del crim, el gabinet psicològic de l'ajuntament va prestar ajuda a molts adolescents que ho necessitaven i veien cadàvers en somnis i Antonio Anglés en cada ombra lunar. "Això només va durar uns mesos, després tot es va serenar, i fins i tot els adolescents tornaren a fer autostop, encara que amb més prudència", recorda José Pascual Gil, psicòleg municipal. Segons ell, "al voltant de la meitat de la població d'Alcàsser subscriu la teoria de Fernando. Els qui no la creuen no ho diuen en públic, perquè és un assumpte molt delicat, molt visceral. La majoria de la gent jove ho creu, i els ciutadans de nivell cultural alt, per regla general, no ho fan", confirma.

A Alcàsser, quasi tots segueixen el judici per televisió, especialment per Canal 9 i Tele 5. Pocs supervisen el procés per la premsa. "La història ens ha ensenyat que els mitjans audiovisuals donen una gran cobertura a les víctimes d'un succés important, i les autoritats els donen suport... fins que deixen de fer-ho. A partir d'ací, en alguns casos, les víctimes se senten desateses i construeixen teories sobre confabulacions, i sospites. És un mecanisme de defensa, una reacció psicològica que es coneix en la literatura especialitzada com "la segona ferida", diu Gil, referint-se a l'actitud de Fernando García. "En aquest cas, s'ha pres com a bo el posicionament de Fernando, i s'ha criticat el de Rosa Folch, que rep cartes amenaçadores i ha trencat amistats per culpa de la seua oposició a l'actitud de García." El psicòleg, molt crític amb els papers dels mitjans de comunicació, ha passat als seus conciutadans una enquesta sobre el desenvolupament del judici. Els resultats, que formaran part d'un curs de postgrau de la Universitat de València que ell codirigeix, aviat quedaran enllestits.

Però és previsible que les conclusions de l'enquesta reflectesquen el sentiment generalitzat, que és el de donar suport a Fernando fins al

final. Fins i tot, els qui no combreguen del tot amb les seues teories. Ell és, per a molts, la representació de l'Alcàsser postcrim. I les seues intervencions a televisió, la veritat real. Aquest és, per exemple, el parer de Maribel Luján, una mestressa de casa, convençuda que "València és un dels centres més importants que hi ha de filmacions de pel·lícules *snuff* (filmacions de tortures i assassinats reals)", que cada pas que es feia en la pràctica de l'autòpsia de les xiquetes anava de boca en boca entre les sales de l'Hospital Clínic de València, i que la Guàrdia Civil coneixia els detalls de l'autòpsia i va obligar Ricart a confessar quins turments exactes havien infligit a les nenes. Afirmar també que Fernando ha rebut amenaces que l'advertien que

segur que una cosa així els va passar a les xiquetes." Ella també ho creu, "de segur que hi ha una cosa molt poderosa darrere de tot el muntatge", i pensa que encara que la justícia no mostre la veritat, Fernando sí que ho farà, "encara que s'hi deixe la vida. Ell és capaç"

La relació d'Alcàsser amb la recepció de dolor va més enllà del crim de Míriam, Toni i Desirée, i la converteix per a l'opinió pública en una ciutat víctima per excel·lència. Un any i mig abans del crim de les nenes, un fill del poble va matar la dependenta d'un vídeo-club ja clausurat. El passat abril va aparèixer a Sumacàrcer el cadàver ofegat d'una toxicòmana d'Alcàsser, i la setmana passada, segons va publicar el diari *Levante*, dos joves del poble varen ser

La majoria de gent jove d'Alcàsser subscriu les teories que defensa Fernando García.

els seus fills serien assassinats si continuava investigant la veritat, i que Ricart i Anglés, dos bocs expiatoris, pinten molt poc en aquest teatre. La fúria contra ells ara està escampada cap a l'infinit, cap a un univers de conxorxes encara sense determinar, tan fosc com el que va marcar la xarxa de pederàstria i assassinats de Bèlgica aquest estiu passat. En conseqüència, inevitablement enmig d'aquest context, una de les cintes més llogades al vídeo club Manuel Gil (l'únic del poble) és *Tesis*, la subjugant -i fantàstica- història d'una organització encoberta de criminals dedicats a fer desaparèixer xiques per a ser escapçades en pel·lícules *snuff*. "Té molt d'èxit", confirma Julia Sales, propietària de l'establiment. "El client que me l'ha tornada m'ha dit:

RAFA GIL

detinguts per intentar abusar d'una amiga comuna quan estava ebria. Tot un dolor expectorat als quatre vents. Les cartes de vidents de tot arreu arriben sovint a l'ajuntament, fins i tot missatges que apunten a nobles madrilenys vinculats a la pederàstria salvatge com encobridors de Ricart. Enmig, l'alcalde Julio Chanza, d'Unió Valenciana, UV, reclama "informació realista en tota aquesta confusió." Chanza no està d'acord amb García i manifesta que "en el procés d'Alcàsser sembla que es jutja la policia, la guàrdia civil i la justícia. I no podem oblidar que l'acusat és Ricart." Però en l'actual situació, recordar això significaria pràcticament tornar a començar el procés.

Al costat del Saló Internacional de Catarroja, especialitzat en bodes, es troba el domicili dels Anglés, en el quart pis. Part dels veïns de l'immoble han preferit canviar a un habitatge menys concorregut per policies i periodistes.

Joan M. Oleaque